

שבת "ואברהם זקן"

Shabbat Chattan – Reading “Ve’Avraham Zaken”

Contents

שו"ת איש מצליח חלק ג (אורח חיים, יורה דעה) סימן י	1..... Summary
10.....	2..... בראשית פרשת חיי שרה כד:א-ד
מקור חיים השלם חלק חמישי פרק רל"ה סעיפים כ"ג	3..... רבינו בחיי בראשית כד:ג
וכ"ד.....	3..... שו"ת תשב"ץ חלק ב סימן לט
שו"ת עשה לך רב חלק ט סימן י	3..... ספר אבודרהם ברכת אירוסין ונישואין
11.....	3..... בית יוסף אורח חיים סימן קמד:ב
הנישואין כהלכתם כרך ב פרק טו סעיף צד-קא	4..... שולחן ערוך אורח חיים קמד:ב
11.....	4..... מגן אברהם קמד:ה
ילקוט יוסף שובע שמחות א פרק כ - דינים הקשורים	4..... כנסת הגדולה הגהות טור אורח חיים רפב:יא
לשבת חתן.....	4..... שו"ת בית יהודה (מהר"י עייאש) חלק אורח חיים סימן ס
שו"ת מאמר מרדכי כרך ד הלכות שבת סימן כח.....	6..... שדי חמד מערכת חתן וכלה סימן יד
12.....	6..... כף החיים קמד:י
בית חתנים חלק ב עמ' תסט.....	6..... שו"ת ישכיל עבדי חלק ז השמטות סימן ו (עמ' רצא) ...
13.....	8..... אור תורה תשמח סימן קנו עמ' תשפג
אוצרות ההלכה - התפילה והלכותיה (הרב זכאי) חלק	
ה סימן יב.....	
17.....	
החופה והנישואין חלק א עמ' 196 (הרב זכאי).....	
21.....	
מגן אבות אבן העזר עמ' סו, אורח חיים עמ' רנא, תקיז,	
תרפג.....	
23.....	
עטרת אבות חלק ג עמ' מה.....	
23.....	
26..... Notes	

Summary

Since the times of the Geonim, Sepharadic communities have celebrated the Shabbat following the wedding, known as the Shabbat Chattan, with a special ritual involving the reading of “Ve’Avraham Zaken” (Bereshit 24:1-7), in which Avraham Avinu directs Eliezer to find an appropriate wife for Yitzchak Avinu from Avraham’s family and not from Kena’an.¹ For this reason, the Shabbat Chattan is also known as “Shabbat Ve’Avraham Zaken.”

An additional Sefer Torah is taken out for Keriat HaTorah, the Chattan carries it to the Bimah, and he is given an Aliyah. Generally, the Chattan receives one of seven weekly Aliyot first, and then he reads

¹ Abuderhem (Birkat Erusin veNissuin) in the name of Rav Saadia Gaon, Aruch (“Chattan”), Ritva (Yoma 70a s.v. Chad). The Poskim spanning generations tackle a number of Halachic issues that arise with this custom, such as the venues in which it is appropriate to take out an extra Sefer Torah, reciting a Beracha on non-weekly Parsha aliyot, reading a Parasha by heart or from a Chumash, rolling a Sefer Torah while the congregation is waiting, and if this custom is observed in circumstances in which either side has been previously married. See Beit Yosef (Orach Chaim 144:2), Keneset HaGedolah (Hagahot HaTur Orach Chaim 282:11), Ginat Veradim (vol. 1 Siman 49), Meshiv Davar (vol. 1 Siman 16), Sdei Chemed (Chattan veKallah 14-17, 28), Minchat Yitzchak (vol. 2 Siman 109), HaNissuin KeHilchetam 15:94-101, and the remainder of the sources at length.

“Ve’Avraham Zaken” from the other Sefer Torah before reciting the concluding Beracha² or, more commonly, from a printed Chumash, after the concluding Beracha.³ Some have the custom for him to only get an Aliyah from the additional Sefer Torah and not read the weekly Parasha at all.⁴ In all cases, the Aramaic translation is read by someone else in between Pesukim. Some read each Hebrew Pasuk twice,⁵ while others do not repeat.⁶ For most communities, this is the only remaining vestige of the custom of translating the Torah reading dating back to Talmudic times. Ultimately, all variations of the custom have what to rely upon, and one should uphold his tradition, not modify it.⁷ This custom is completely non-existent in Ashkenazi communities,⁸ and it is not ubiquitous to Sepharadi communities either.⁹

The choice to read these Pesukim on the Shabbat Chattan may stem from its positive reflection on marriage, which contributes to Simchat Chattan veKallah and compensates when that week’s Parasha does not contain such uplifting motifs.¹⁰ Moreover, the value of finding a suitable partner with whom to serve Hashem is highlighted, to discourage people from getting married for the wrong reasons (wealth and honor), as such a marriage will not last. A woman of good and preferably similar stock will produce children who are loyal and dedicated to the service of Hashem.¹¹

In Tunis, the Chattan would conclude by picking up the Sefer Torah, making a public donation, and circling around the Bimah. The whole experience would make a profound impact on the Chattan and his family, as if he took a public oath to raise his children in accordance with our Torah heritage.¹²

Finally, a few Pesukim from the Haftarah of “Sos Asis” (Yeshayahu 61:10-63:9, read for Parashat Nitzavim), which contains Chattan and Kallah imagery, would be appended to the regular Haftarah reading,¹³ but, today, nobody observes this custom.¹⁴

בראשית פרשת חיי שרה כד:א-ז

(א) וְאֲבָרְהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיִּקְוֶה בְּרֵךְ אֶת אֲבָרְהָם בְּכָל:

(ב) וַיֹּאמֶר אֲבָרְהָם אֶל עַבְדּוֹ זָקֵן בֵּיתוֹ הַמִּשְׁלַל בְּכָל אֲשֶׁר לוֹ שִׁים נָא יְדֹךָ תַּחַת יְרֵכִי:

(ג) וְאֲשִׁבִיעָךָ בִּיקְוֹךָ אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְאֱלֹהֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אָנֹכִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ:

(ד) כִּי אֶל אֶרְצִי וְאֶל מוֹלְדֹתַי תֵּלֵךְ וְלִקְחָתָּ אִשָּׁה לְבָנִי לְיִצְחָק:

² In Tunis, Libya, and No Amon (Thebes). (Ateret Avot vol. 3 28:38)

³ This is commonly reported as the custom in Eretz Yisrael/Yerushalayim, Morocco, Izmir, and Egypt by Eretz Chaim (Setton, 144:3), Kaf HaChaim (144:10). Yalkut Yosef (Orach Chaim 144:1, Sova Semachot vol. 1 20:5), Halacha Berurah (144:2), Ma’amar Mordechai (Eliyahu, vol. 4 Shabbat 28), Beit Chattanim (vol. 2 page 469), Magen Avot (Orach Chaim pages 251, 517, and 683, Even HaEzer page 66), Ateret Avot (vol. 3 28:38)

⁴ See Shu”t Ish Matzliach (vol. 3 Orach Chaim-Yoreh Deah 9) and Aseh Lecha Rav (vol. 9 Siman 10) who discuss the basis for reciting a Beracha.

⁵ Mekor Chaim HaShalem 238:2, Ateret Avot (vol. 3 28:38)

⁶ Yalkut Yosef (Sova Semachot vol. 1 20:5), Beit Chattanim (vol. 2 page 469)

⁷ Sdei Chemed (Chattan veKallah 17). Yaskil Avdi (vol. 7 Hashmatot Siman 6, page 291)

⁸ Aruch HaShulchan (Orach Chaim 144:5)

⁹ Rav Yitzchak Baalhaness, former chief rabbi of Shiraz, told me that this was not the custom in Iran.

¹⁰ Tashbetz (2:39)

¹¹ Rabbeinu Bechaye (Bereshit 24:3)

¹² Rav Meir Mazuz (Ohr Torah 5748 Siman 257)

¹³ Shulchan Aruch (Orach Chaim 144:2), Rama (Orach Chaim 428:8)

¹⁴ Eretz Chaim (144:3), HaChuppah veHaNissuin (vol. 1 page 196), Otzrot HaHalacha HaTefilah veHilchoteha (vol. 5 Siman 12), Beit Chattanim (vol. 2 page 469).

(ה) ויאמר אליו העבד אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת ההשב אשיב את בנך אל הארץ אשר יצאת משם:

(ו) ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה:

(ז) יקח אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי ומארץ מולדתי ואשר דבר לי ואשר נשבע לי לאמר לזרעך אתן את הארץ הזאת הוא ישלח מלאכו לפניך ולקחת אשה לבני משם:

רבינו בחיי בראשית כד:ג

אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני. הזהירו בשבועה שלא יקח אשה לבנו מבנות כנען הזרע המקולל, לפי שהאשה מוכנת לפורענות תטה את האדם לצדה, כי כן עשתה אם כל חי. וכמו שידוע מענין שלמה ע"ה בנשים נכריות שנשא עמוניות מואביות צידוניות חתיות, שהעיד עליו הכתוב: (מלכים - א יא, א) "נשיו הטו את לבבו", ועל כן הוקבע בישראל מנהג לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו להזכיר העם שיזהר בנשואיו, ושלא יקח אשה לשם יופי, שהרי הכתוב אומר: (משלי לא, ל) "שקר החן והבל היופי", ולא לשם ממון, כי הממון עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים, ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר, לפי שהוא נכשל ונענש בכל אחת ואחת משלש כוונות אלו, אבל יצטרך שתהיה כוונתו לשם שמים ושידבק במשפחה הגונה, לפי שהבנים נמשכים במדותיהם בטבע אחר משפחת האם, כי כן טבע היין להיות טעמו נמשך אחר הכלי אשר עמד בתוכו.

ועוד יש בפרשה זו אזהרה לאדם שישא אשה מבנות משפחתו ושידבק בקרובותיו, כי כן עשה אברהם שנאמר: כי אל ארצי ואל מולדתי תלך ולקחת אשה לבני ליצחק, וכן עמרם שכתוב בו: (שמות ב, א) "וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי", כי כשהבריות מזדווגות כל אחד ואחד אל מינו השלום מתקיים ומתרבה בעולם, ואם אולי ישא אשה למטה ממדרגתו יהיה לבו גס עליה ויגיע לו קלון, גם אם ישאנה למעלה ממדרגתו תתגאה עליו וכל ימיהם יעמדו בקטטה ומריבה. וכבר המשילו רז"ל (פסחים מט א) המשפחות הדבקות זו עם זו שכולם מתאימות במעלה שוה: משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. וכשאחת הגונה והאחרת לא כן, אמר המשל לענבי הגפן בענבי הסנה דבר כעור אינו מתקבל. ועל כן ראוי לאדם שישא אשה לשם שמים, הטובים ידבקו בטובים והרעים לא יוכלו להדבק רק עם הרעים, כי כל אחד הולך אחר מינו והדומה לו, שהרי הטובים מואסים את הרעים, ועל כן תבא המריבה בחבורם, כי אין השלום מתקיים אלא כשהם מזדווגים כל אחד ואחד אל מינו, וזהו שכתוב: (תהלים קכה, ד) "הטיבה ה' לטובים ולישרים בלבותם", קרא הכתוב המזדווגים אלו עם אלו אשר כוונתם לשם שמים טובים וישרים, והגיד הכתוב כי כשהטובים דבקים עם הישרים, "והמטים עקלקלותם עם פועלי האון", אז יהיה שלום על ישראל.

שו"ת תשב"ץ חלק ב סימן לט

עוד שאלת במה שנהגו בכמה מקומו' להוציא בשבת חתונה שתי תורות והחתן קורא בא' פ' ואברהם זקן בא בימים מאין מוצא המנהג:

תשובה לא נזכר זה המנהג בשום מקום מהתלמוד ואין בו רמז כלל לזה שמפני המאורע של יום הוא שהצריכו להוציא שתי תורות לפי שא"א לקרו' שני ענינים ענין היום וענין המאורע בס"ת אחד לפי שאין גוללין ס"ת בצבור מפני כבוד הצבור כדאי' ביומא בפ' בא לו (ע"א) וזהו מפני מאורע של צבור כגון מוספי ר"ח או מועדו' או בחנוכה ופרשיות אבל מפני מאורע של יחיד כגון חתן זה לא נזכר בו חיוב כלל שנצטרך להוציא ס"ת אחר בשבילו אלא שאין איסור בדבר דכיון דקי"ל (מגילה כ"א ע"א) דבשבת מוסיפין על הקרואים ולא חיישינן לאיסור יציאה דאע"ג דקי"ל (שם כ"ג ע"א) דבשבת ממהרין לבא וממהרין לצאת ואפ"ה אנו רשאין להוסיף בקרואין נרא' דה"ה דאנו ראשין/רשאין/ להוסיף תורו' לכבוד חתונ' ואין בזה איסור ונר' שנהגו כן מפני שני דברי' הא' מפני שרוב חתני' הם ע"ה ואינם יודעי' לקרו' והרגילו אותם לקרו' פ' ידועה אפי' לעם הארץ. והשני שלפעמים אין בפרשה הפסקה טוב' לחתן כגון בפ' האזינו וכיוצא בה ומשום ניהוש אינם רוצים לקרו' לחתן פ' שיש בה קללה ותפסו להם מנהג זה בכל פ' ובחרו להם פ' זו שהיא מענין זווג ובכל כי האי גוונא נהרא ופשטיה. ובערוך בערך חתן כתב כמנהגנו לקרו' החתן פ' היום ג' פסוקים וקורא ואברהם זקן על פה ודימה אותה אל ובעשור שבחומש הפקודים שקורא אותה ע"פ והוא המנהג ההגון .

ספר אבודרהם ברכת אירוסין ונישואין

ונוהגין בכל המקומות בשבת של ז' ימי החופה אחר שקורין בס"ת בסדר היום לקרות עם החתן בס"ת בואברהם זקן עד ולקחת אשה לבני משם (ברא' כד, א - ז). וגם לאחר שמפטרין מענין הפרשה מפטרין גם בישעיה שוש אשיש בה' עד

ישיש עליך אלהיך. וכן כתוב בסדר רבינו סעדיה. ואם אירע זה הענין בשבת שמוציאין ב' ספרי תורות או ג' צריך לקרות תחילה הפרשיות המוטלות על הצבור ואח"כ יקרא פרשת החתן. כי הראשונות הם חובה וזאת רשות:

בית יוסף אורח חיים סימן קמד:ב

ועכשיו נוהגים בשבת שיש בו חתן לומר אחר הפטרת השבוע שנים או שלשה פסוקים מהפטרת (ישעיה סא י) שוש אשיש וכשאיירע ראש חודש בשבת וביום ראשון אחר שמפטירין ההפטרה בשבת שלפניו אומרים פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטרת (שמואל כ יח) ויאמר לו יהונתן מחר חדש והרי הם מדלגים מנביא לנביא ויש לתמוה איך פשט המנהג הזה ובתרומת הדשן (ח"א סי' כ) כתב ליישב המנהג הזה משום דטעמא דאין מדלגין היינו מפני כבוד הציבור שלא יעמדו בשתיקה בשעה שגוללין מפרשה זו לפרשה אחרת והאי קפידא לא שייכא אלא בימיהם שהיו כל ספריהם כתובים כגליון ס"ת שלנו והיו צריכים לשהות בגלילה אבל לדידן שהפטרות שלנו כתובים בקונדריס ויכול לסמן שימצא מהר איזה הפטרה שירצה אין חשש בדילוג מנביא לנביא וכתב דלדברי רש"י דמפרש דטעמא דאין מדלגין משום טירוף דעת ולכך בנביא אחד מדלגין משום דאין הוראה יוצאה כל כך מדברי הנביאים לא קפדינן אטיירוף דעת מועט אבל מנביא לנביא דאיכא טירוף יותר מדאי קפדינן ולפי טעם זה אין לחלק כדלעיל אבל מכל מקום אי הוה בנביא אחד אלא שהוא יותר בכדי שיפסוק התורגמן מספיק טעם זה דהאי קפידא גופא פירש רש"י דאינו אלא משום כבוד הציבור ויש לומר נמי לדידן כיון דלא נהיגין לתרגם בציבור לא חיישינן לטירוף דעת והאי דקאמר תלמודא אין מדלגין היינו דוקא במקומות שהיו נוהגים לתרגם דגם בימיהם היו מקומות שלא היו מתרגמין ואין זה דוחק לאוקומי בהכי דהא יהיב תלמודא שיעורא במתרגמין דקאמר אין מדלגין אלא בכדי שיפסוק התורגמן אלמא איירי במקומות שמתרגם וכתב שטעמים אלו להיכא דנהוג אבל היכא דלא נהוג לא לנהוג כן מחדש: וה"ר מנוח (ספר המנוחה שם) תירץ דכיון דשוש אשיש קרינן על פה לאו שמיה דילוג וכיוצא בזה כתב מהר"י בן חביב ז"ל בשם נמוקי יוסף (מגילה כד.) וזה לשונו שאני שוש אשיש דלאו משום משום הפטרה קאמרינן ליה אלא כזמר בעלמא:

שולחן ערוך אורח חיים קמד:ב

מגן אברהם קמד:ה

יש בו חתן. ובכ"ה סי' שפ"ב/רפ"א/ האריך במנהגם שמוציאין לחתן ספר שני וקורא ואברהם זקן וגו' עד ולקחת אשה לבני משם מיהו אם הוא יום שבלא"ה מוציאין ב' ספרים קורא אותה בס"ת השני ואין מוציאין ס"ת שלישית וגם מנהגם לתרגם הפ' הנ"ל ואפי' ש"ץ יכול לתרגמה ודוקא הנושא בתולה אבל לנושא אלמנה אין קורין:

כנסת הגדולה הגהות טור אורח חיים רפב:יא

נוהגין בכל המקומות בשבת של חופה, אחר שקורין בספר תורה בסדר היום קורין לחתן בספר תורה בפרשת [בראשית כד, א ז] ואברהם זקן עד ולקחת אשה לבני משם. וגם לאחר שקורין בענין הפרשה של סדר היום ומפטירין בה, מפטירין גם כן בישעיה [סא, י סב, ה] שוש אשיש בה' עד ישיש עליך אלהיך. ואם אירעה החופה בשבת שמוציאין ב' או ג' ספרי תורה, צריך לקרות הפרשיות המוטלות על הצבור ואח"כ יקרא פרשת החתן, כי הראשונות הן חובה וזו רשות. הרד"א ז"ל בהלכות ברכות גבי ברכת נישואין. וכתב הר"י הלוי ז"ל סימן פ"ב, ואנחנו רואין המנהג אשתרבוני אשתרבב עד כי היום הזה הם פוסקים בתוך קריאת חובת היום קודם שישלימוה, וקורין לחתן פרשת ואברהם זקן. ע"כ.

אמר המאסף: פשט דברי הרד"א ז"ל נראין דלא היו מוציאין ספר תורה אחר בשביל החתן, אלא בספר שקראו חובת היום קורא בפרשת ואברהם זקן, וכן נראה ברור מדברי הר"י הלוי ז"ל, ושמעתי שכן מנהג ארץ ישראל תוב"ב. ואעפ"י שלפי זה הן צריכין לגלול הספר תורה בצבור, ואמרינן ביומא פרק כהן גדול [דף ע ע"א] דאין גוללין ספר תורה בצבור מפני כבוד הצבור, אין בכך כלום, דלכבוד חתן אין מקפידין הצבור ומסתמא מוחלין על כבודם. ואף על גב דלכבוד כהן גדול לא היו מוחלין, חתן שאני שדומה למלך ומצוה לשמחו. ומטעם זה כתב ריב"א ז"ל, שאם יש שלשה חתנים בבית הכנסת ביום שני או ביום חמישי, שקורין ארבעה אף על פי שבשני וחמישי אין יכולין להוסיף על שלשה, משום דהוי כמועד לגבי חתנים, כמו שכתוב במדכ"י פרק הקורא עומד [סי' תת"ח] ובהגהות מיימון פרק י"ב מהלכות תפלה.

וכתוב בספר תיקון יששכר על זה: וכל הקהל שבבית הכנסת, אף על פי הוא אותו יום, עכ"ז חייבים אותו צבור לסייע בשמחת חתן וכלה, כמו שנתארך הדבור בזה לרז"ל בהרבה מקומות. עד כאן. אבל המנהג פשוט בינינו להוציא ספר תורה אחר לחתן, וכמנין חתנים שבבית הכנסת כך מנין הס"ת שמוציאין לחתנים, וקורין כל אחד בספר תורה שלו פרשת ואברהם זקן, זה אחר זה, וקורא החתן פסוק אחד והמפטירין מתרגמין אותו, וכן שני וכן שלישי על זה הדרך, עד ולקחת

אשה לבני משם. וראיתי לבעל תיקון יששכר דף פ"ד ע"ב העתיק בשם הר"ד אבודרהם ז"ל, שקורין לחתן בפרשת ואברהם זקן בספר שני. ונ"ל שיצא לו זה ממה שכתוב בספר הרד"א, קורין לחתן בס"ת בואברהם זקן. והוא ז"ל חשב שהבית של "בואברהם" הוא מילה בפני עצמה, ור"ל שני.

וראיתי לקצת שלוחי צבור שגם הם מתרגמין, ונראה בעיני שלא יפה הם עושין, שהרי אמרו בירושלמי [מגילה ד, א] שהחזן לא יתרגם, וכן כתוב בכלבו סימן ר', הביאו רבינו ב"י ז"ל בטור זה סימן קמ"ה. ורציתי למחות בשלוחי צבור המתרגמין וחזרתי לאחורי, דשמא לא אמרו בירושלמי דהחזן לא יתרגם אלא בפרשה שהיא חובת היום, אבל פרשת רשות כפרשת החתן לא איכפת לן אם יתרגם, וכל שכן מפני שמחת חתן וכלה. וכן יש לדקדק מהטעם שנתנו בירושלמי, כשם שניתנה התורה על ידי סרסור כך אנו צריכים לנהוג בה. וזה הטעם לא שייך אלא בפרשה שהיא חובת היום, לא בפרשה שהיא רשות. וכן עשיתי מעשה פה תירי"א יע"א, פעם אחת שלא נמצאו מפטירין בקהל לתרגם, ואמרתי לחזן שיתרגם. ויש משלוחי צבור שאינן מתרגמין אלא הפסוק האחרון, וזה אין שום חשש, דכיון דסליק סדרא יכול לתרגם. ואף על פי שנהגו לכפול פסוק אחרון פעם שנית לקרותו בלשון הקדש, היינו כדי שיברך החתן ברכת התורה על לשון הקדש ולא על לשון תרגום.

וכתב הר"י הלוי ז"ל בסימן פ"ב שנהגו לתרגם פרשת החתן, כדי שתבין הכלה. עד כאן. ואף על פי שטעם זה אינו מספיק למנהגינו, שהכלה אינה עומדת בבית הכנסת, שמא כשנתקן זה המנהג היו נוהגין להתפלל בבית החתן והכלה, ואעפ"י שעכשיו אין נוהגין כן, התיקון אינו זז ממקומו. ואפשר לי לומר, שהמנהג הזה נשתרבב מזמן חכמי הגמרא שהיו רגילין לתרגם, ואף שעכשיו אין המנהג כן, לשמחת חתן וכלה הניחו המנהג כן בפרשת ואברהם זקן. ועוד, שלשמחת חתן וכלה מנגנין הפרשה, וטבע הניגון אי אפשר בכתב אלא בע"פ, ולנגן פרשת ואברהם זקן בלשון הקדש אי אפשר, דדברים שבכתב אי אפשר לאומרם בעל - פה, לכך נהגו לתרגמה כדי לנגן, דפשיטא דבתרגום לא שייך לומר דברים שבכתב אי אפשר לאומרם בעל - פה. אלא, שלפי רוב הטעמים שנתנו בדברים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם בעל - פה, כמבואר בטור זה סימן מ"ט ושם בבית יוסף, לא יתכן טעם זה האחרון למנהג.

ואיך שיהיה, המנהג הזה שאנו נוהגין להוציא ספר תורה אחר לחתן ולקרוא בו בפרשת ואברהם זקן, זה הוא לבחור או אלמון שנשא בתולה, אבל אלמון שנשא אלמנה לא. ובבחור שנשא בעולה, לא ראיתי מנהג קבוע, שיש מקומות שמוציאין ויש מקומות שאינן מוציאין, ובמקומות עצמן המנהג משתנה, והכל תלוי ברצון החתן, שאם החתן רוצה מוציאין ואם אינו רוצה אין מוציאין. ומדברי הר"י הלוי ז"ל בסימן פ"ב נראה שאין ראוי שיקרא בפרשת ואברהם זקן. ומכל מקום כתב, שאם כבר הוציאו ספר תורה, טוב שיקרא הפרשה של ואברהם זקן ולא יתרגמו אותה. אבל אין המנהג כן, שבמקומות שמוציאין ספר תורה לבחור שנשא בעולה מתרגמין הפרשה ומנגנין אותה. וצריך לתת טעם למה באלמון ואלמנה אין קורין לחתן בפרשת ואברהם זקן, אי משום דאין ראוי לקרוא לאלמנה פרשת ואברהם זקן משום דרבקה בתולה היתה, א"כ מזה הטעם עצמו אלמון שנשא בתולה לא יקרא, שיצחק אבינו בחור היה ולא אלמון. ואומר אני, שאפשר שהטעם שנהגו כן לשמחת החתן והכלה ובבתולה דשמחה דידה נפישא, דאפילו אלמון שנשא בתולה צריך לשמוח עמה ז' ימים, תקנו שיקרא החתן בפרשת ואברהם זקן לרבותי השמחה, אבל בבעולה דשמחה דידה מועטת, דאפילו בחור שנשא אלמנה אינו אלא שלשה ימים, לא תקנו פרשת ואברהם זקן. אי נמי, שהתיקון הזה נתקן להודיע לבני האדם שהיא בתולה ושכתובתה מאתים, כחילוק קליות ואגוזים. ולפי אלו שני הטעמים, כל שהיא אלמנה, אפילו בחור אין ראוי לקרות בפרשת ואברהם זקן. ועיין בהר"י הלוי ז"ל סימן פ"ב. וכבר קרה מעשה פה תירי"א בבחור שנשא אלמנה ערב חג השבועות, והוריתי שלא יוציאו ס"ת אחר בשביל החתן, אלא שיקח החתן ספר שני שהוא חובת היום, ולשמחת החתן צויתי שיקראו פרשת אברהם זקן בחומש ויתרגמו וינגנו אותה. אמנם, אם יארע כך ביום שאין בו ספר שני, וירצה החתן שיוציאו ס"ת אחר לקרות בו ואברהם זקן, לא אמחה בידו, שראיתי בקושטנדינ"א יע"א אינן מוחין בבחור שנשא אלמנה ורוצה להוציא ס"ת אחר.¹⁵

שולחן ערוך אורח חיים תכח:

הגה: ונוהגין להפטיר בחתונה שוש אשיש, ואין דוחין מפניה שום הפטרה הנזכרת כאן ולא של ד' פרשיות ולא של ר"ח או מחר חודש או חנוכה או שירה (מרדכי פ' בני העיר והטור ומנהגים), אבל שאר הפטרות דוחין מפניה. וכבר נתבאר לעיל סימן תכ"ה דאין מדלגין מנביא לנביא. (וגם נתבאר שם סעיף ב' אם דוחין מפני של ר"ח אחת מאלו הפטרות שנזכרות כאן).

¹⁵ראה עוד בשו"ת צדקה ומשפט (ר' צדקה חוצין הראשון) חלק אורח חיים סימן ד שדן שהסתייע בדבריו¹⁵

שו"ת בית יהודה (מהר"י עייאש) חלק אורח חיים סימן ס

...זאת אומרת כי ראינו מראות אלהים המכתב מכתב אלהים הוא מעשה ידי אדם ולשון מדברת גדולות ונוראות בצדק כל אמרי פיו פה מפיך מרגליות ומלין לצד עילאה ימלל מילי מעלייתא הא דרבנן הא דאורייתא. ולפי רוב הענוה לשא"ול הגיע מאתנו אנחנו אלה פה על הויכוח שנפל במנהג הנהוג במחנה קדשם לעלו' החתן בס"ת ולקרות בספרו המיוחד לו נוסף על קריאת סדר היום אם הוא עולה למנין השבעה העולים ש"ק או לאו. וכפום מאי דמיתחזי לן בין תא שמע ותא חזי דדברי כ"ת אינם צריכי' חיזוק דהן הן הדברים הנאמרים באמת ועליהם אין להוסיף אבל כיון שמעכ"ת רצונו בכך קיימנו מצותו ושמחנו בתורתו. וזה יצא ראשונה כגון דא צריך לאודועי ברישא מנהגינו מימות הראשונים קדושים אשר בארץ חלקם בחיים ועד דורות הללו אשר המה חיים עדנה שלא להוסיף במנין העולים כלל בין בשבת בין ביום טוב בין בחתונה בין בבעל ברית דאע"ג דהדין פשוט דמוסיפין בשבת. כבר הסכימו הראשונים ז"ל הסכמה חזקה שלא להוסיף כלל וכמבואר בהג"ה שבחלק ג' מס' התשב"ץ למורינו הרב הגדול הרשב"ץ זלה"ה סי' ש"ך וכשיש שם חתן עולה במנין העולים וקורא בסדר היום ככל המון ישראל ואחר שיסיים הקריאה ויברך ברכת התורה קורא הש"ץ בעל פה פסוק ואברהם זקן וגו' קורא ומתרגם ולא ראינו ולא שמענו מי שפוצה פה ומצפצף ואפילו לחשוב שום מחשבה לשנות שום מנהג מהמנהגי' הקבועים בין בסדר התפילות בין בסדר קריא' ס"ת בון /בין/ בסדר העולין דכל דבר ודבר יושב על עיקרו ויסודו יתד שלא תמוט. וכל המשנה ידו על התחתונה והרבנים הקדומים אשר הנהיגו את קהלם במחנה אלהים זה היו מדקדקין בדברים שנתפשט בהם המנהג שלא לשנו' לא דבר ולא חצי דבר והיו טורחי' לקיים המנהג ומעמידים אותו בדבר המעמיד דאפי' באלף לא בטיל וזאת תורת האדם השלם לאחוז במעשה האבות ולא יטה ימין ושמאל כי אם יבוא לסמוך כל אחד ע"פ הכרעתו ושיקול דעתו ולתקן כפי אשר יכשר בעיניו ולא יחוש למי שקדמוהו היום יתבטל מנהג א' ולמחר שתים וכן למחרתו וממילא כל המנהגי' יעדרון ותהיה תורה חדשה בכל דור ודור וימשך מזה לפשוט יד גם בדברים שנהגו בהם איסור על פי גדול הדור והשופט אשר היה בימים ההם ועבירה גוררת עבירה ולכן כל מורה צדק בעיר הזאת שישב על כסא קדשו סמך את ידו החזקה לחזק במסמרים מנהג מי שקדמו ודרך זה אנו דורכין מעתה ועד עולם.

ומעתה בענין זה שהונהג במ"ק להוסיף ס"ת אחר לכבוד החתן לא היה צריך לשום שקלא וטריא כי אם ליחזי היכי נהוג והדבר ברור שהוא מנהג ידוע לפי שהוא דבר מצוי וכפי מה שיתברר סדר המנהג ככה יעשה מהיום ההוא והלאה וכל המוסיף וגורע קאי בלאו דבל תוסיף ובל תגרע ואפילו יבוא אליהו ויאמר שהוא מנהג טעות אין שומעין לו דהראשונים הוו בקיאי טפי מינן בחסירות ויתירות והמה ראו דכן צריך להיות ועשו כדבריהם פעם ושתי' ושלש וכך היא המדה וכך תהיה לעד לעולם אפי' יהיה מנהג תמוה בעינינו אין לסמוך על דעתינו הקצרה נגד דעתם הרחב'...

המורם מכל האמור דקריאת החתן במקום שנהגו לקרו' בספר בפני עצמו פרשת ואברהם זקן לא מיבעייא דלכתחילה אין לכוללו במנין ז' הבאי' חובה לקרות בסדר היום כיון שכפי אותו המנהג הם נוהגין שיהיה זולתי השבעה אין להם לשנו' מנהגם בשום אופן שבעולם וכ"ש שהוא מנהג ותיקין כדכתיבנא. ובזה לא יחלוק כל מי שהוא בר דעת וכל הדברים בזה יגיעים ונראין אך למותר. אלא אפילו בדיעבד כמעשה שהיה ששכח החזן וקראו ממנין שבעה אעפ"כ אינו עולה ואין לסמוך באותו מעשה אשר נעשה כבר שלא יצטרכו להעלות אחר אלא על קריא' המפטיר דמפטיר עול' בכה"ג למנין ז' כמו הדין דסימן רפ"ב הנו"ל שהדבר ברור כשמש שקריאת החתן אפילו במקום הנזכר לא חשיבא אלא רשות ולא חובה כיון שאינה אלא משו' כבודו ולא חשיבא קריאה אלא לגביה דהוי לדידיה כרגל ולו לבדו יעשה עילוי זה ולא לכל הציבור וכמו שהעל' מעכ"ת בתשובתו בספרו הנכב' אין צורך להאריך דיפה דן ויפ' הור' דאסיק שמעתתא אליבא דהלכתא והן הן הדברים הנאמרים באמת וכן יש לקבוע הלכה לדורות וזאת התורה היא תורת אמת למי שהוא מוד' על האמ' ומי שחותמו אמת יעמידנו על הדין ועל האמת ועל השלו' כה דברי צעירי הצאן ח"פ מתא ארגיל יע"א בשלהי אלול שנת התק"ג ליצירה סדר לנו ולבנינו עד עול' לעשות את כל דברי התור' הזאת.

[ספר חיים למהר"ח פלאגי' \(סימן ז' סעיף טו והלאה\)](#)

[שדי חמד מערכת חתן וכלה סימן יד](#)

כף החיים קמד:י

[סעיף ב'] נוהגין בשבת שיש בו חתן וכו' ובכנה"ג סי' רפ"ב בהגה"ט האריך במנהגם שמוציאין לחתן ספר שני וקורא ואברהם זקן וכו' עד ולקחת אשה לבני משם, ומיהו אם הוא יום שבלאו הכי מוציאין ב' ספרים קורא אותה בס"ת השני ואין מוציאין ס"ת ג' וגם מנהגם לתרגם הפ' הנ"ל ואפי' ש"ץ יכול לתרגמה ודוקא הנישא בתולה אבל לנישא אלמנה אין

קורין, מ"א סק"ה מיהו בס' תיקון יששכר דף פ"ה כתב דמנהגם שאחר שבירך החתן על קריאתו בתורה קוראין לו פ' ואברהם זקן מתוך החומש, וכ"כ י"א במ"ב בהגה"ט סי' רפ"ב או' ח' דכן הוא מנהג א"י ודלא כמ"ש הכנה"ג יעו"ש, וכ"כ השומר אמת סי' ח"י אות ג' כי כן מנהג א"י יעו"ש, וכן עכשיו יש בתי כנסיות שנוהגין כן פה עה"ק ירושת"ו שאחר שעלה החתן ג' ובירך ברכה אחרונה של תורה קורין לו אחד מן הצבור או הש"ץ פ' ואברהם זקן ותרגומה בחומש המודפס שבידם, ונראה דהיותר נכון שלא לתרגם החזן כ"א דוקא איש אחר, ועיין לקמן סי' קמ"ה אות ד':

שו"ת ישכיל עבדי חלק ז השמטות סימן ו (עמ' רצא)

אור תורה תשמח סימן קנז עמ' תשפג

תשפג

אור-תורה

סימן קנז

שואל ומשיב / הרה"ג נאמ"ן ס"ט

א) שאלת. בעירנו קרית מלאכי נהוג מקדמת דנא כשיש חתן בשבת להוציא ספר תורה נוסף ועולה בו החתן לתורה בפרשת ואברהם זקן כמנהג תונס. באחת הפעמים הגיע אורח שטען שהחתן צריך לעלות לתורה בפרשת השבוע ואחר כך צריכים לקרוא לו בפרשת ואברהם זקן (מתוך החומש) ואז יברך ברכה אחרונה. האם צדק האורח בטענתו, או שמא עלינו להמשיך במנהגנו שהחתן קורא רק בפרשת ואברהם זקן? (נסים אברהמי, בשם מתפללי בית הכנסת "מגדל עז" בקרית מלאכי).

תשובה. מנהג אבותינו שהחתן קורא בס'ת מיוחד בפרשת ואברהם זקן, יסודו מימי הגאונים, והובא בס' רבינו דוד אבודרהם בסדר ברכות נישואין (דף צט עמוד ד) וזו לשונו: ונוהגים בכל המקומות בשבת של שבעת ימי החופה אחר שקורין בספר תורה בסדר היום לקרות עם החתן בספר תורה בואברהם זקן עד זלקחת אשה לבני משם, וגם לאחר שמפטירין מענין הפרשה מפטירין גם כן בישיעה שוש אשיש בה' עד ישיש עליך אלהיך, וכן כתוב בסידור רבינו סעדיה. ע"כ. וכן הראני מר גיסי הרה"ג ר' יצחק ברדא שליט"א באוצר הגאונים סוטה (מא). שהביא כן מספר העתים לרבינו יהודה הנשיא אלברצלוני, דשבת חתן אית ביה מנהגות טובא, איכא אתרין דמפקין תרי ספרי וקרו חד בעניינא דיומא וחד בפרשת חתן דהוא ואברהם זקן וקרי מפטיר בהפטרה של חתן שוש אשיש 'והאי מנהגא מעולה מדכולהו' וכו', ויש מקומות דלא מפקין תרי ספרי אלא חד ספרא וקרו ביה בעניינא דיומא שבעה וקרי חתן בתר כהן ולוי, וכד משלים חתן למיקרי קרו על פה ואברהם זקן וכו'. ע"כ. וכן רב האי גאון בתשובה שנדפסה באוצר הגאונים שם (עמוד רסו) הביא המנהג לקרוא פרשת חתנים בספר תורה בצבור, אלא שכתב שאנחנו אין לנו מנהג שיקרא כהן פרשת חתנים בבית הכנסת אלא מתאספים השושבינים והקרובים בביתו וקורין. ע"ש. ובערוך (ערך חתן) כתב: חתן שבא לקרות בתורה פותח ורואה בעניינו של יום ומברך וקורא ג' פסוקים וגולל ספר תורה וקורא מן ואברהם זקן ג' פסוקים בעל פה ואחר כך מברך ע"ש. והוא המנהג שאמר לכם האורח. (אלא שהיום קוראים ז' פסוקים מתוך החומש, ואולי טעות סופר הוא בערוך וצריך להיות ז' פסוקים). ובספר השומר אמת (סימן חי אות ג) שיבח המנהג האחרון ושכן דעת הריטב"א ביומא והרשב"ץ בתשובה (חלק ב סימן טל) ושכן נוהגים בארץ הצבי, וגם במקום שנהגו לקרות ואברהם זקן בספר תורה אם רצה החתן למחול ולוותר על זה תכוא עליו ברכה. ע"ש. מכל מקום נראה שלא זכר שר שמנהגנו יסודתו בהררי קדש בסידור רב סעדיה גאון והרד"א, ושרבינו יהודה אלברצלוני כתב אדרבא דהאי מנהגא מעולה מכולהו, וגדול המורים הרשב"ץ בתשובה הנ"ל כתב שאין בזה שום איסור כיער"ש. וידוע מה שכתב הרב גנת ורדים (כלל א סימן מט) שבכל עת וזמן שיסכימו עשרה לקרות בתורה בברכות יכולים לעשות כן ואין בזה שום חשש של ברכה לבטלה, ושכן כתב בספר תיקון יששכר בשם מרן השלחן ערוך שבמקומות שהם ספק מוקפות חומה יכולים לקרוא בספר

תורה בט"ו באדר בברכה [והובא כל זה בספר קול סיני עמוד קכט בהערה]. וכן פסק הרב בן איש חי בפשיטות (שנה א' פרשת תצוה בהלכות פורים אות יד) ע"ש וכל שכן במנהג עתיק יומין כזה מימי הגאונים וחכמי ספרד שאין לחוש בו לכלום, וכן הובא מנהג זה במגן אברהם (סימן קמד סק"ה) בשם הכנה"ג, ובסידור בית מנוחה ע"ש ואין בודקין מן המזבח ולמעלה.

ומרן הגאון ר' כלפון משה הכהן זצ"ל בספרו הקדוש ברית כהונה (חלק אורח חיים ריש מערכת ח) כתב שמנהג ג'רבא אחרי עליית השלישי בפרשת השבוע עולה החתן בספר תורה שלו וקורא ואברהם זקן פסוק פסוק ומתרגמים אותו המשוררים, ואחר שמברך החתן ברכה אחרונה מתנדב הוא או מיודעיו לבית הכנסת או לשאר מוסדות הצדקה ואחר כך נוטל הספר תורה בימינו מהתיבה ומקיף בו כל התיבה שבה הספר תורה שקראו בו פרשת השבוע ומחזירו, והוא מנהג עתיק מהרבנים הראשונים. וכתב הוא ז"ל טעם למנהג זה כי הוא ממש כעין ברית ושבעה ולזכרון שלא ישיא החתן בנו ובנותיו לשאר גויי הארץ כי כל מי ששם לב לדברי אברהם אבינו בענין גישואי בנו יצחק וכו' ונטילת הספר תורה מעל התיבה וההקפה בו לתיבה וכו' מתעורר בו רגש קדוש ונורא וזכרון מופלא ואינו רחוק לומר כי תקנה זו עתיקה מאד מימי השמדות שלא יהיו ח"ו ההמון טועים ונטמעים באומות מרוב הצרות והמצוקות עכת"ד וש"י דפח"ת. וסעד לדברי רבינו ז"ל מצאתי בפיוטים שאומרים בין פסוקי ואברהם זקן כפי מנהג ג'רבא (כנדפס בספר קול יעקב חלק א דף חי ע"א והלאה), ושם לפני פסוק ויאמר אליו אברהם וג' אומר הפייטן: "זרע בני חם וכנען, התרחק מהם ציר נאמן. לא תתחתן כם למען, נורא עלילה אב רחמן. הוא יהיה לך עז ומשען, בצרה ובכל עת וזמן. את מצותי תהיה שומר ושמע בקולי אל תמר, כי בי נשבעת ויאמר, אליו אברהם השמר". ואם כי פשוטו שפונה לאליעזר עבד אברהם (וקורא לו "ציר נאמן") מכל מקום אין ספק שיש לדברים אלה השפעה רבה על החתן ומידעיו וקרוביו לאורך ימים, ובזה שמרו אבותינו ורבותינו נוחי נפש על צאן מרעיתם במשך אלפי שנות גלות לבל יתבוללו בגוים. וראה בחוברת "אור הגנוז" הנדפס מחדש (אדר התשמ"ח סימן ח) בדברי ידידנו הרה"ג ר' אברהם מימון שליט"א שאסף איש טהור כל הספרים המדברים במנהג קריאת ספר תורה לחתן, ולבסוף הביא דברי רבינו בחיי פרשת חיי שרה (כ"ד ג') שכתב ועל כן הוקבע בישראל מנהג לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו להזכיר העם שיזהר בנישואיו ושלא יקח אשה לשם יופי ולא לשם ממון ולא לשם שררה וכו', וכתב שהוא קרוב לטעמו של מוהרמ"ך (בברית כהונה) הנ"ל. ע"ש. ולע"ד יש להעיר על טעמו של רבינו בחיי שכבר החתן נשא אשה ויתכן שנשאה לשם אחד משלשה דברים הנ"ל ומה תועיל לו הקריאה לאחר מעשה, ועל זה נאמר (בבא בתרא ד.) בתר דעבדין מתמלכין (וכיוצא בזה כתב מרן בבית יוסף אורח חיים סימן ע"ר על פרק במה מדליקין שהאומרים אותו אחר תפלת ערבית כליל שבת מה תועלת יש לו שיזכור הרי אין בידו לתקן מעתה ע"ש). אבל טעמו של מוהרמ"ך זצ"ל חזק כראי מוצק ומתוק מדבש ונופת צופים ולכן אתם השואלים החזיקו במנהגכם ואל תרפו, שכל שאין במנהג חשש

איסור לכל הדעות ראוי לכל אדם לתפוס מנהג אבותיו. ומצאתי כתוב בשם רב נסים גאון (מהדורת ש' אברמסון ירושלים תשכ"ה עמוד שכ"ח) כי כל מנהגי האומה באלו המנהגות כמו אכילת הראש [כבש] בראש השנה, החלב בפורים ובמוצאי פסח, והפולים ביום הושענא רבה, ואותם המנהגות אין לנו לבזותם וכו' כי הם מעיקרים נעשים, ולא יבוזו למנהגי האומה וכבר אמר הנביא ע"ה ואל תטוש תורת אמך. ע"כ. (וכמדומה לי שעדיין יש מנהג כיום לאכול פולים בהושענא רבה בג'רבא, ומנהג אכילת ראש כבש בראש השנה ידוע ומפורסם עד היום הזה). ובפרט שרוב מנהגינו ככלם יסודתם מתקופת התלמוד והגאונים, כמו מנהג תונס לאכול תבשיל תרדין ("בקילה") בליל שבת (בגמ' שבת קיח:): ומנהג ג'רבא להביא גריסין של פול קלויים בסעודת חתונה (ע' תוס' סנהדרין ל"ב: ובספר כסא רחמים שם), ומנהגי הפטרות פרשת שמות ופרשת בא ופרשת דברים (על פי הרמב"ם בסוף ספר אהבה ותשובת רב שרירא גאון) והמנהג שאחרי ליל החופה החתן ישן בין האנשים והכלה בין הנשים (כדעת מהר"י בן מיגאש הובא בהרא"ש פרק קמא דכתובות), ושלא לשתות מים בשעת התקופה (מימי הגאונים), והמנהג שהכנות מכסות את ראשן בשעת התפלה והברכות (ע' צרור המור למהר"א סבע בפרשת נשא בפסוק והאשה היא תשא את עונה, וכעת אינו מצוי אתי), והרחקות נוספות בהלכות נדה (ע' בשו"ת יביע אומר ח"י חלק יורה דעה סימן כ אות א בשם שר"ת הרי"ף והגאונים, ובברית כהונה יורה דעה) ועוד כהנה וכהנה, ואל תטוש תורת אמך. רק יש ליזהר שהחתן הקורא בספר תורה ואברהם זקן אינו עולה למנין שבעה וכמו שכתב בספר בית מנוחה (דף קסז ע"ב). ובדרך כלל מעלים מוסיפים הרבה בשבת חתן, ותו לא מידי.

שו"ת איש מצליח חלק ג (אורח חיים, יורה דעה) סימן י

ומ"מ יש ראייה מפרשת ואברהם זקן שכתב הרד"א... והביאו הכנה"ג סי' רפ"ב הגה"ט עש"ב, ואפ"ה מברך החתן תחילה וסוף כדמשמע מסתמיות דבריהם, וכן הוא מעשים בכל יום אצלנו, ושו"ר מפורש להדיא בשכנה"ג סי' רפ"ב הגה"ט גבי בחור שנשא אלמנה, שכתב בתוך דבריו: וגם ברכות לבטלה ליכא דכיון דהוא קורא חייב לברך וכו' ע"ש. והרשב"ץ ח"ב סי' ט"ל כתב... הרי שחשש לאיסור יציאה ולא לאיסור ברכה מכלל דהא פשיטא ליה דכיון שקורא בצבור מברך. ואין לומר דשמא בימיו לא היה החתן מברך, דא"כ לא הוה שתיק מלבאר זה בשאלה או בתשובה, ואדרבא כיון דמדמי ליה לס"ת שני של מוספי ר"ח ומועדות וכו' משמע להדיא דמברך כוותיהו. וכן משמע מהויכוח הארוך שהובא בשו"ת מים רבים א"ח סי' ו' ז' ח' ובשו"ת ב"י עייאש ח"א א"ח סי' ס' [ובמשחא דרבוא ח"א א"ח סי' רפ"ב] לענין אם קריאת החתן עולה למנין שבעה ע"ש,

[עכ"מ, וע"ע להריטב"א ביומא דף ע' ע"א שכתב: ויש מקומות שמוציאין ס"ת לפרשת ואברהם זקן ואין החתן קורא בפרשת היום וכו' וקשיא ע"ז היאך יברך החתן לפניו ולאחריו על פ' ואברהם זקן ע"ש. ורמזו העה"ש סי' קמ"ד אות ב', ומדבריו ג"כ אנו לומדים שהיו מברכין, וראה עוד בירחון אור תורה התשמ"ח סי' זק"ן מאמר מאחי הגאון הנאמ"ן יצ"ו שכתב שמנהגנו זה מיוסד ע"פ הגאונים, והובא באוצר הגאונים ובספר הערוך ועוד (ופלא איך ברוב הימים נשכח הדבר גם מגדולי הראשונים, שהריטב"א והרשב"ץ הנ"ל תמהים על שורש מנהג זה, ומסיים שם הריטב"א שהמנהג הראשון שקורין מתוך החומש הוא הטוב והתפוס מימות הגאונים ז"ל. ובאמת שני המנהגים מימות הגאונים). ועכ"פ לענין נ"ד לע"ד אין ראייה ממה שמברכין ע"ז כיון שזו תקנה קדומה מזמן הגאונים אע"פ שאינה תקנת עזרא ומשה. ואע"פ שכתב הרד"א שהוא רשות, מ"מ אחר שנהגו בה נעשית חובה. משא"כ בנ"ד גבי קריאת פרשת הנשיאים מסתבר שלא לברך. וכדעת האדמו"ר זצ"ל, וכן נוטה דעת אמה"ג זצ"ל. וע"ע בספר חזון עובדיה על הגדה של פסח למרן הגרע"י נ"י בתחילתו דיני חדש ניסן בהערה אות ו' מ"ש בזה. רא"ם ס"ט].

[ועיין בגנת ורדים כלל א' סימן מ"ט שבכל עת זמן שיסכימו עשרה לקרות בתורה בברכות יכולים לעשות כן ואין בזה חשש ברכה לבטלה, והביאו הברכ"י א"ח סימן קל"ה סוף סק"ב וכתב שאין דבריו מחוורים ע"ש. והגר"ע יוסף שליט"א בילקוט יוסף מועדים הלכות ארבע תעניות (עמוד תקמ"ו הערה 77) הביא סייעתא לדעת הגו"ר מדברי מרן שהובאו בס' תקון יששכר, וצירף דבריו לסניף במקום שיש עוד ספק להקל עש"ב (וכ"ה בס' קול סיני עמוד קכ"ט), ועכ"פ להוציא ס"ת ולקרוא בו בלי ברכה נראה דלכ"ע אין חשש. ולענין דינא נראה שאין בזה כלום לקרוא פרשת הנשיאים לפני מוסף בס"ת נפרד, שכל הטעמים שכתב האדמו"ר דחאם לנכון אמה"ג זצ"ל, רק שיש בזה טירחא דצבורא, ואם הצבור מסכימים

אין בכך כלום. גם מצד שמוציאים ס"ת מיוחד לזה, כן נהגו היום כיו"ב להוציא ס"ת לנשים בשבת זכור לדעת האומרים שהן חייבות לשמוע פרשת זכור. ואבמ"ל. נאמ"ן ס"ט].

מקור חיים השלם חלק חמישי פרק רל"ה סעיפים כ"ג וכ"ד

שו"ת עשה לך רב חלק ט סימן י

קריאת פרשת "ואברהם זקן" לחתן

ועוד ראייה לסברתנו דומה בדומה ממש, ממנהג שנהגו בכמה קהלות להוציא ס"ת לכבוד החתן ולקרוא לו בברכות פרשת "ואברהם זקן" וכו', ויש קהלות שלא נהגו לקרוא בס"ת אלא בחומש בלא ברכות וכו' (עיין מ"ש במקור - חיים השלם חלק חמישי פרק רל"ה סעיפים כ"ג וכ"ד). ונשאל הגר"ח פ בספר - חיים סימן ז' במעשה שהיה באחד מבני מערב שבא לאיזמיר וכו', ואירע חתונה וכו' ואינו רוצה להוציא ס"ת לחתן וכו' אם מותר לשנות ממנהג המקום וכו'. ובין יתר דבריו שם כתב וזו לשונו: אמנם מ"ש כי יש חשש ברכה לבטלה אחמה"ר (אחרי המחילה רבה) כבר ביארו כמה וכמה מרבני האחרונים דאין בזה משום ברכה לבטלה ומ"ג כי עיקר שורש מנהג זה מטו בה בשם רב סעדיה גאון כמ"ש בספר תיקון יששכר עכ"ל.

מפורש יוצא שכאשר יש למנהג יסוד מוצק יכולים גם אלה שבמקומם לא נהגו כן לברך על התורה ללא חשש ברכה לבטלה. וה"ה לנדון דידן שגם מנהג זה של קריאת התורה בש"ת הוא מנהג מיוסד, אף שאין אנו יודעים מאיזו תקופה החלו בו, שכן אילו היה קדמון ביותר היו גם קהלות הספרדים נוהגות בו. וכמו"כ יש גם קהלות אשכנזיות שלא נהגו בו, וכמ"ש הרב חיי אדם (כלל קנ"ג אות ז' שבק"ק פראג אין קורין בלילה אלא גוללין הס"ת לקריאה של מחר עיי"ש. ולעומת זה יש קהלות שנהגו לקרוא בליל ש"ת חמשה קרואים בפרשת וזאת הברכה, כמ"ש הרב "שערי אפרים" בסדר קריאת שמחת - תורה סעיף נ"ז. ומכל זה נראה שאין זה מנהג קדום ביותר. עכ"פ ודאי שמנהג ותיקין הוא, וגם בן לעדה שלא נהגו כן יכול לעלות ולברך ולקרוא.

(אלא שכתב שם הרב "שערי אפרים" בפשיטות "ואעפ"י שאין זמן קריאת התורה בלילה עושים כן לשמחת תורה". ולא ידעתי מנין לו שאין זמן קריאת - תורה בלילה. הן אמת שלא התקינו רבותינו קריאה בלילה וכמו שכתבנו לעיל, אבל שאין זה זמן קריאה מנין לו)

הנישואין כהלכתם כרך ב פרק טו סעיף צד-קא

ילקוט יוסף שובע שמחות א פרק כ - דינים הקשורים לשבת חתן

ה. יש מקומות שנהגו להוציא ספר תורה לכבוד החתן, בשבת שבתוך שבעת ימי המשתה, ולקרוא בו בברכות קריאת "ואברהם זקן". אולם ביום שאין מוציאים בו ספר תורה, אין להוציא ספר תורה במיוחד לקריאת פרשה זו. ובלאו הכי מנהגינו לקרוא פסוקים אלה מתוך החומש אחר שהחתן מסיים את פרשת עלייתו בספר תורה, וקוראים פסוק חומש, ופסוק תרגום. ואין לקרוא פרשת "ואברהם זקן" קודם ברכה האחרונה, אלא אחריה.

(ה) קריאת "ואברהם זקן" לחתן

מנהג זה הזכר בקדמונים, וכמו שכתב בסדר רבינו סעדיה גאון, והביאו רבי דוד אבודרהם (סוף הל' ברכות הנישואין). ע"ש. ונאמרו בזה ג' טעמים: א. כדי שיהיה לחתן סימן טוב, שיעלה זיווגו יפה כזיווג של יצחק אבינו ע"ה בפרשה זו עם רבקה אמנו ע"ה. [תיקון יששכר דף פד]. ובחרו פרשה זו שהיא מענין הזיווג. [רשב"ץ חלק ב' סימן לט].

ב. ועוד, שהעם יזהר בנישואיו שלא יקח אשה לשם יופי. [רבינו בחיי פרשת חיי שרה דף נו].

ג. ועוד, שרוב החתנים הם עמי הארץ, ואינם יודעים לקרות, והרגילו אותם לקרות פרשה ידועה אפילו לעם הארץ. [רשב"ץ שם].

ויש שכתבו שקוראים פרשה זו מתוך ספר תורה שמוציאים במיוחד עבור החתן, עם ברכות לפניה ולאחריה, ככל קריאה בתורה. ויש שכתבו שאחר שקורא ג' פסוקים בפרשת השבוע, טרם שיברך החתן ברכה אחרונה קוראים לו מתוך הספר תורה פרשת ואברהם זקן, ורק אחר כך מברך ברכה אחרונה, וכן הוא בערוך (ערך חתן). שהחתן קורא ג' פסוקים בפר' השבוע, ואחר כך קורא ואברהם זקן וגו', ורק אחר כך מברך ברכה אחרונה. אך בתיקון יששכר הנ"ל כתב, שקוראים

לחתן פרשת ואברהם זקן מתוך החומש. וכן כתב ביד אהרן (סי' רפב). וכן מנהיגו לקרות פרשה זו אחר שהחתן מברך ברכה אחרונה, וקוראים פסוק בחומש, ופסוק בתרגום. וראה בילקוט יוסף חלק ב' (עמוד קע), ובאריכות בספר חיים למהר"ח פלאג'י (סימן ז' סעיף טו והלאה). ע"ש. ושם (סימן לו אות כב) כתב, דאם קראו לאלמון שנשא בתולה, והיה בפרשת חיי שרה, יביאו עוד ספר תורה אחר להחתן בפני עצמו ולא יסמכו על סדרא דיומא שהוא מוכן, שהרי בעוד שעולין לספר תורה, אם אין להחתן ספק בחיקו, יש לו העדר כבוד. והיינו דדמי למלך שנאמר בו (דברים יג, יט) והיתה עמו וקרא בו. וכן כתב עוד באורך שם בס' ז' אות יח.

שו"ת מאמר מרדכי כרך ד הלכות שבת סימן כח

כתב הרמ"א (סי' רפ"ה סעי' ז'): "אין צריך לקרות ההפטרות, ומ"מ נהגו לקרא ההפטרות, ובשבת של חתונה יקרא הפטרה של שבת ולא 'שוש אשיש'".

הנה היו פעם נוהגים שבשבת חתן מוציאים אצל הספרדים שני ס"ת, אחד לפרשת השבוע ואחד לפרשת "ואברהם זקן", והחתן היה קורא זאת. והיום לוקחים חומש וקוראין לו "ואברהם זקן" ומוציאים אותו ידי חובה. וכן היו גם קוראים לחתן את ההפטרות: "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקי" (ישעיה ס"א) ג, וע"ז אומר הרמ"א שאת ההפטרות הזו (שקוראים לחתן אחרי שקוראים את ההפטרות של השבוע שהיא העיקר) - אין צריך לקרוא לפני שבתד

בית חתנים חלק ב עמ' תסט

אמורים בשיש כהן בבהכ"נ, אבל אם אין שם כהן יש לכבד החתן לקרות ראשון^{18/08/2018m}, וכל שכן אם החתן בעצמו כהן יש לקרותו ראשון גם כשיש כהן אחר בבהכ"נ^{מא}, והוא הדין לחתן לוי שיש לקרותו לעליית לוי^{מב}.

כא. בסיום עליית החתן לתורה, נוהגים לקרוא לו מתוך החומש בפרשת "חיי שרה", מפסוק "ואברהם זקן" עד "ולקחת אשה לבני משם" ולתרגם כל פסוק, כך שתחזן קורא פסוק ואדם אחר קורא התרגום לאותו פסוק, עד לסיום הקריאה, כשאת הפסוק האחרון חוזר החזן וקוראו מקרא^{מג}.

בו בפ' "ואברהם זקן" לאחר שהושלם סדר העולים, אבל לדידן שאין מוציאים לו ס"ת שני אלא קורין לו בפרשת השבוע, שפיר דמי להעלותו ראשון. ושור"ר שכ"מ מדברי הגאון חיד"א בס' לדוד אמת סי' ה אות יח, שכתב וז"ל: "כהן ולוי חתנים במקום שנוהגים לקרות בס"ת שלהם אחר סדר היום, יקראו כהן ולוי אחרים". עכ"ל. ומשמע שבמקום שאין מוציאים להם ס"ת שני אלא קורין בפ' השבוע, יש להעלות חתן כהן לעליית ראשון.

מב. בצ"ל לדברי הפוסקים הנ"ל שה"ה לחתן לוי, וכ"מ מדברי החיד"א הנ"ל.

מג. אבודרהם (עמ' שסה) בשם רס"ג. ובטעם המנהג, כתב רבינו בחיי, שקריאה זו באה

המנהג כיום בבתי הכנסת של יוצאי עדות המזרח בירושלים.

מ. פרי חדש (ר"ס קלה) וטעמו מדאמרינן בגמ' מו"ק (כח), מנין לחתן שמיסב בראש, שנאמר "כחתן יכהן פאר", מה כהן בראש אף חתן בראש, וכ"כ בספר ויגש אליהו הנ"ל, הביאו בשולחן העזר.

מא. הרוקח בס"י שנה, ומשמע מדבריו שאפילו אם יש כהן אחר יעלה החתן לעליית כהן, שהרי מעלתו גדולה יותר בהיותו כהן וחתן. וכן יש לדייק מדברי הפר"ח שהובאו בהערה הקודמת, וכ"כ מהר"א ירושלמי במחזור רומניא. ומ"ש שכנה"ג (סי' קלה בהגה"ט אות א) שיעלה כהן אחר ולא החתן, צ"ל שאמר כן למנהגם שהיו מוציאים ס"ת שני לכבוד החתן וקורין

כב. מנהג זה של קריאת פרשה "ואברהם זקן", שייך בעיקר במי שנשא בתולה, ומכל מקום חתן שנשא בעולה ודורש במפגיע שיקראו לו, אין מוחין בידו^{מד}.

כג. המנהג הקדום בארץ ישראל, שבשבת חתן לאחר קריאת ההפטרה השייכת לפרשת השבוע, קוראים ג"כ מפסוק "שוש איש" ועד "ישיש עליך אלוהיך", וכיום נתבטל המנהג ואין מוסיפים פסוקים אלו לאחר ההפטרה^{מה}.

אוצר החכמה

18/08/2018

ומ"ש שאחר יתרגם ולא הקורא, כ"כ בכה"ח שם בשם הפר"ח בסי' קמה סק"א.

מד. **הבנה"ג** בסי' רפב בהגה"ט, כתב שדוקא לבחור או אלמון הנושא בתולה יש להוציא ס"ת שני, אבל לבחור הנושא אלמנה אין להוציא שהרי טעם התקנה הוא בשביל השמחה, והנושא בעולה שמחתו פחותה, וסיים שאם אותו החתן שנשא בעולה רוצה בכך אין מוחין בידו; שוב חזר והניף ידו בשיירי כנה"ג (סי' רפב בהגה"ט אות ג) שאפי' אם עברו ג' ימים מיום שנשאה, אפשר להקל אפי' לדידהו שנהגו להוציא ס"ת שני לכבוד החתן, וכ"ש לדידן שנוהגים לקרוא לו מתוך החומש.

מה. **האבודרהם** שם הביא מנהג זה בשם רס"ג, וכ"כ מרן הב"י באו"ח סי' קמד שכן המנהג וכ"פ בשו"ע שם ס"ב. ואילו הרמ"א

להזכיר את העם שיזהר בנישואיו ושלא יקח אשה לשם יופי, אלא ישא אשה מבנות משפחתו כמו שעשה אברהם אבינו ע"ה.

אולם מנהג זה נשתנה במשך הזמן, וכמ"ש התיקון יששכר (ד' פה) שכבר בזמנו לא נהגו להוציאו ס"ת שני אלא היו קורין פ' זו מתוך החומש, לאחר שברך החתן על קריאתו בתורה, וכ"כ היד אהרן במהדו"ב סי' רפב בהגה"ט שכן מנהג א"י, בכתר שם טוב עמ' ש, השומר אמת סי' יח אות ג, והכה"ח (סופר) בסי' קמד סק"י, וגם מנהג זה יסודותיו בראשונים כמבואר בדברי הערוך (ערוך חתן) שכתב שהחתן קורא בפ' היום ואח"כ קורין לו על פה ג"פ מפרשת ואברהם זקן, והב"ד התשב"ץ בח"ב סי' לט וכתב שהוא המנהג הנכון, וכ"כ בשער המפקד דף כא שכן המנהג בא"י ובמצרים, ושכ"כ הגאונים. וגם הריטב"א שבח מנהג זה.

(סי' תכח ס"ח בהגה) כתב שבשבת חתן
אין מפטירין בהפטרת השבוע כלל אלא
מפטירין הפטרת שוש אשיש בלבד;
ומנהג א"י כיום לא כמר ולא כמר, אלא
מפטירין בהפטרת השבוע ואין מוסיפים
פסוקים אלו כלל, וכמ"ש הכתר שם טוב
שם.

אוצרות ההלכה – התפילה והלכותיה (הרב זכאי) חלק ה סימן יב

סימן יב

עליית חתן לתורה

- א.** החתן עולה לתורה בשבת שלאחר החתונה¹. ואם הוא ישראל נוהגים להעלותו לעליית שלישי או לעליה אחרת². ואם אין כהן בבית הכנסת, יש לכבד את החתן לעלות ראשון³.
- ב.** יש מקומות שנהגו לשורר לכבוד החתן העולה לתורה ולכבוד קרובי משפחתו, ונכון לסגור את ספר התורה בעת השירה ולא להסתפק בכיסוי המפה⁴.

אמירת ואברהם זקן

- ג.** יש נוהגים שכאשר יש חתן בבית הכנסת, מוציאים ספר תורה שני, ולאחר שעלה החתן לתורה קוראים בספר השני בפרשת "ואברהם

- 1.** מג"א סוף סימן רפ"ב, ביאור הלכה ריש סימן קל"ו. וכ' בשו"ת אגרות משה או"ח סי' ל"ד, שרשאים לקחת ס"ת לבית החתן, מחמת שכל אחד רוצה לעלות לתורה, ובביהכ"ס יש טירחה בזה.
- 2.** ויגש אליהו סי' ק"ה שכן מנהג אלג'יר, הו"ד בס' בית חתנים פט"ו סעי' י"ט.
- 3.** פר"ח סי' קל"ה ס"ק א', שו"ת באר משה ח"ג סי' כ"ה. ועי' בשו"ת ציץ אליעזר חכ"א סי' כ', שכ' שאם יש חתן בשבת, ויש גם אדם שיש לו יארצייט באחד מימי החול בשבוע הבא, יש לתת את המפטיר (במקום שנוהגים להעלות את החתן למפטיר) לחתן, ואותו אדם שיש לו יארצייט יקבל עליה רגילה. ועי' בביאור הלכה סי' קל"ו ד"ה בשבת, שפירט את סדר הקדימה בעליות לס"ת.
- 4.** שו"ת שמחת כהן ח"ז חאו"ח סי' ח' סוף ד"ה מ"ש, והביאו גם בשו"ת יחווה דעת ח"ה סוף סימן י"ז, ועי' בפמ"ג סי' קל"ט במשב"ז ס"ק ו', ובמשנ"ב סי' קל"ט ס"ק כ"א, ובשו"ת שלמת חיים סי' ק"י.

זקן" בלי ברכה, עד "ולקחת אשה לבני משם"⁵. אבל המנהג בירושלים שלא מוציאים ספר תורה לקריאת ואברהם זקן, אלא קוראים מתוך החומש, ואדם אחר קורא גם תרגום אונקלוס של אותם פסוקים⁶. וכן במצרים נהגו כירושלים לקרוא מתוך החומש⁷. ועל כל פנים במדינות אשכנז אין מנהג זה (לקרוא לחתן פרשת ואברהם זקן) ידוע כלל⁸.

קריאת ואברהם זקן לשני חתנים

ד. אם יש שני חתנים בבית הכנסת, אפשר לקרוא "ואברהם זקן" לשני החתנים יחד, ולא לכל חתן בפני עצמו, כדי שלא להטריח את הציבור⁹.

5. מג"א סי' קמ"ד ס"ק ה', ברית כהונה מערכת ח' אות א', וע"ע בשד"ח מערכת חתן וכלה אות י"ד, ובארץ חיים (סתהון) סי' קמ"ד ד"ה וכתב, ובשו"ת מעיין חיים (להרה"ג מיכאל רבי זריהן זצ"ל) ח"ד סי' כ', ובשו"ת דרכי דוד (כליפה) חאו"ח סי' כ"ד, ובשו"ת מגיד תשובה ח"ז חאו"ח סי' ל"ז, ובדברי הגר"מ מאזוז שליט"א, בירחון "אור תורה" סיון תשמ"ח סי' קנ"ז אות א'. ועי' בשו"ת ישכיל עבדי ח"ז בהשמטות סי' ו' דף רצ"א, שכ' שבמקום שנהגו להוציא ס"ת שני לחתן לקריאת ואברהם זקן, יש להניחם במנהגם ומנהג ישראל תורה הוא, וכ"כ בשו"ת מקוה המים ח"ד סי' כ"ג, ובשו"ת הליכות שבא סי' ה'. ועי' בשו"ת קול אברך (להרה"ג רבי אברהם כהן שליט"א) ח"א סי' ז', שכ' שלמנהג ג'רבא שמוציאים ס"ת לקריאת ואברהם זקן, אם יש שני חתנים מוציאים לכל חתן ס"ת נפרד. ועי' בד' הגר"מ מאזוז שליט"א בקונטרס לאוקמי גירסא (שבסוף סידור עבודת השם) עמ' ל"ה אות קי"ב, שכ' שבתרגום ואברהם זקן וכו', צ"ל בריך ית אברהם בכולא, והנדפס בחומשים ובסידורים בריך בשוא, טעות הוא, כי זה תרגום של ברוך (כמו בריך שמייה דמארי עלמא) ולא של בריך.
6. כף החיים סי' קמ"ד סעי' י', והוסיף בכה"ח שם, שיותר נכון שהחזן לא יתרגם, אלא דוקא אדם אחר יתרגם.
7. נהר מצרים ה' קס"ת לשבת סעי' ט', וכ"כ בשו"ת מים חיים (משאש) ח"ב חאו"ח סי' קל"ב אות ט', שהמנהג פשוט שקוראים מתוך החומש.
8. ערוך השלחן סי' קמ"ד סעי' ה'.
9. שו"ת ויצבור יוסף ח"ב סי' ע"ט.

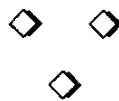
הפטרת שוש אשיש

ה. יש נוהגים שכאשר יש חתן בבית הכנסת, אומרים אחר ההפטרה שנים או שלשה פסוקים מהפטרת "שוש אשיש", ואין למחות בידם¹⁰. ועל כל פנים בזמנינו אין נוהגים כן¹¹.

זריקת ממתקים

ו. יש להקל מעיקר הדין לזרוק על החתן בשעת עלייתו לתורה חבילות שיש בתוכן מיני אפיה כגון וופלים או ביגלה, כיון שכל חתיכה היא פחות מכזית, וגם כיון שהן מונחות בשקית, וגם יש עוד מיני דברים בשקית, והמחמיר בזה — תבוא עליו ברכה¹².

ז. יש נוהגים שכאשר יש חתן בבית הכנסת, מחלקים לציבור המתפללים וילדים שקיות של סוכריות וממתקים, ולפעמים קשורים בשני קשרים זה על גבי זה, ויש להקל ולפתוח שקיות אלה בשבת, ומכל מקום לכתחילה עדיף יותר שלא לקושרם באופן זה, אלא יהדקו את השקיות עם גומיה¹³.

10. שו"ע סי' קמ"ד סעי' ב', והוסיף בשו"ע שכמו כן יש נוהגים כשחל ר"ח בשבת וביום ראשון, אומרים אחר הפטרת שבת ור"ח, פסוק ראשון ופסוק אחרון מהפטרת "ויאמר לו יהונתן מחר חודש".

11. ארץ חיים (סתהון) סי' קמ"ד ס"ב. וע"ע בשו"ת באר משה ח"ז עמ' רי"ז סי' קמ"ד ס"ב, ובס' שו"ע המקוצר (להגר"י רצאבי שליט"א) ח"ב עמ' קכ"ד הערה צ"א.

12. שו"ת שבט הקהתי ח"ב סי' ק"א.

13. שו"ת תולדות יצחק (להגר"י בן שושן שליט"א) ח"ב חאו"ח סי' י"א. ועי' בס' מנוחת אהבה ח"ג פי"ד סעי' ה'.

החופה והנישואין חלק א עמ' 196 (הרב זכאי)

י. יש נוהגים שכאשר יש חתן בבית הכנסת, מחלקים לציבור המתפללים ולילדים שקיות של סוכריות וממתקים, ולפעמים קשורים בשני קשרים זה על גבי זה, ויש להקל ולפתוח שקיות אלה בשבת, ומכל מקום לכתחילה עדיף יותר שלא לקושרם באופן זה, אלא יהדקו את השקיות עם גומיה¹³.

יא. יש מקומות שנהגו לשורר לכבוד החתן העולה לתורה ולכבוד קרובי משפחתו, ונכון לסגור את ספר התורה בעת השירה ולא להסתפק בכיסוי המטפחת, ולא יאריכו בשירה יותר מדאי, כדי שלא לגרום לטורח ציבור¹⁴.

יב. לאחר שעלה החתן לתורה ובירך ברכה אחרונה. נוהגים לקרוא לו פרשת "ואברהם זקן" מתוך החומש, עד "ולקחת אשה לבני משם", והחזן או אחד מהקהל קורא פסוק אחד, ואדם אחר קורא את התרגום וכן על זה הדרך¹⁵. ובמדינות אשכנז אין מנהג זה ידוע כלל¹⁶.

יג. המנהג שנוהגים להעלות לתורה עולים נוספים כשיש חתן בבית הכנסת, וכל עולה חוזר וקורא מה שקראו כבר, יסודתו בהררי

13. שו"ת תולדות יצחק ולהרה"ג ר' יצחק בן שושן שליט"א (ח"ב תאו"ח סי' י"א).

14. ילקוט יוסף ח"ב עמ' קצ"ה סעי' י'.

15. עי' שד"ח מערכת חתן וכלה אות י"ד, ובס' ברית כהונה תאה"ע מערכת ח' אות ד', ובכה"ח סי' קמ"ד ס"ק י'. ועי' בשו"ת ישכיל עבדי ח"ז בהשמטות סי' ו' דף רצ"א, שכ' שבמקום שנהגו להוציא ס"ת שני לחתן לקריאת ואברהם זקן, יש להניחם במנהגם ומנהג ישראל תורה הוא, וכן העלה בשו"ת מקוה המים ח"ה עמ' ט"ז. וע"ע בשו"ת הליכות שבא תאו"ח סי' ה'. וראה עוד בשו"ת מים חיים (להגר"י משאש זצ"ל) ח"ב תאו"ח סי' קל"ב אות ט', שכ' שהמנהג פשוט בכל המקומות שאין מוציאים ס"ת שני לכבוד החתן, אלא קוראים מתוך החומש. וע"ע בשו"ת מקוה המים ח"ד תאו"ח סי' כ"ג, ובשו"ת מעין חיים ח"ד סי' כ', ובשו"ת דרכי דוד תאו"ח סי' כ"ד.

16. ערוך השלחן או"ח סי' קמ"ד סעי' ה'.

מגן אבות אבן העזר עמ' סו, אורח חיים עמ' רנא, תקיז, תרפג

עטרת אבות חלק ג עמ' מה

לח. אחר שסיים החתן לברך ברכה אחרונה על מה שקרא בתורה, קורא לו החזן פרשת "ואברהם זקן", כל פסוק פעמיים, ואחר קורא פעם אחת התרגום בנעימה.

לט. יש קהילות הנוהגים שכשיש חתן בבית הכנסת, להוציא ספר תורה שני, ומתוכו קוראים לו פרשת ואברהם זקן. אולם במרוקו לא נהגו בזה, והיו קוראים פרשה זו לחתן מתוך החומש.

מקור אבות

פרשת ואברהם זקן, החזן קורא פסוק ואחר מן הקהל קורא התרגום של אותו הפסוק. וכן הובא בספר לפי ספרי (מערכת חתן אות קפו). וראה עוד דברי האחרונים בזה לקמן (אות לט).

לט כן כתב השיירי כנסת הגדולה אורח חיים (קלה הנה"ט אות ב), דנוהגים לקרוא ואברהם זקן מתוך הספר תורה. והביא דבריו המגן אברהם (קמד ס"ק ה). ובאמת שכן מבואר בדברי רבי דוד אבודרהם (עמוד תטז) שכתב בשם רבינו סעדיה גאון, דנוהגין בשבת של שבעת ימי החופה, אחר שקורין בספר תורה בסדר היום, לקרות עם החתן פרשת ואברהם זקן עד ולקחת אשה לבני משם. וכן הביא המנהג רבינו שמשון בר צדוק בספר התשב"ץ (ח"ב סימן לט), והוסיף הטעם לזה, שהוא כדי שיהיה לחתן סימן טוב שיעלה זיווגו יפה כזיווג של יצחק אבינו בפרשה זו עם רבקה אמנו, ובחרו פרשה זו שהיא מענין הזיווג. וכן רבינו בחיי על התורה (בראשית כד, ג) כתב על הפסוק שם שהזהיר אברהם אבינו את אליעזר בלכתו לחפש אשה ליצחק, אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני, וביאר רבינו בחיי, דהזהירו בשבועה שלא יקח אשה לבנו מבנות כנען הזרע המקולל, לפי שהאשה מוכנת לפורענות ותמה את האדם לצדה, ועל כן הוקבע בישראל מנהג לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו, להזכיר העם שיזהר בנשואיו, ושלא יקח אשה לשם יופי, שהרי הכתוב אומר שקר החן והבל היופי, ולא לשם ממון, ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר, אלא תהיה כוונתו לשם שמים, ושידבק במשפחה הגונה. וכתב הגאון רבי דוד עובדיה זצ"ל בספרו נהגו העם (קריאת התורה אות ט), שכך נהגו במרוקו אחר שסיים החתן לקרוא בתורה. לומר לפניו

לח הנה מנהג זה הזכירו רבי דוד אבודרהם (עמוד תטז) בשם רבינו סעדיה גאון, דנוהגין בכל המקומות בשבת של שבעת ימי החופה, אחר שקורין בספר תורה בסדר היום, לקרות עם החתן פרשת ואברהם זקן עד ולקחת אשה לבני משם. וכן הביא המנהג רבינו שמשון בר צדוק בספר התשב"ץ (ח"ב סימן לט), והוסיף הטעם לזה, שהוא כדי שיהיה לחתן סימן טוב שיעלה זיווגו יפה כזיווג של יצחק אבינו בפרשה זו עם רבקה אמנו, ובחרו פרשה זו שהיא מענין הזיווג. וכן רבינו בחיי על התורה (בראשית כד, ג) כתב על הפסוק שם שהזהיר אברהם אבינו את אליעזר בלכתו לחפש אשה ליצחק, אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני, וביאר רבינו בחיי, דהזהירו בשבועה שלא יקח אשה לבנו מבנות כנען הזרע המקולל, לפי שהאשה מוכנת לפורענות ותמה את האדם לצדה, ועל כן הוקבע בישראל מנהג לקרוא פרשה זו לחתן ביום חתונתו, להזכיר העם שיזהר בנשואיו, ושלא יקח אשה לשם יופי, שהרי הכתוב אומר שקר החן והבל היופי, ולא לשם ממון, ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר, אלא תהיה כוונתו לשם שמים, ושידבק במשפחה הגונה. וכתב הגאון רבי דוד עובדיה זצ"ל בספרו נהגו העם (קריאת התורה אות ט), שכך נהגו במרוקו אחר שסיים החתן לקרוא בתורה. לומר לפניו

מ. כשחוזר החתן למקומו, אומר לו החזן: "חתני שובה למקומך, לטובה תהיה חופשתך, לך לשלום למקומך, רצה האלהים את מעשיך. ברוך אתה בבואך וברוך אתה בצאתך".

מא. יש שנהגו להקפיד שחתן וכלה לא יבקרו בבית אבלים ובבית קברות במשך שנה תמימה.

ויהי רצון שיתקיים בנו הפסוק:

"עוד ישמע פְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַיִם, קוֹל שְׁשׂוֹן וְקוֹל שְׂמִיחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל פְּלָה".

מקור אבות

ספר תורה. וכן בשו"ת מים חיים משאש (ה"ב סימן קלב אות ט) כתב, שכן המנהג פשוט לקרוא לו מתוך החומש. וכן כתב בנתיבות המערב (מנהגי הנישואין אות סז). ובערוך השלחן (קמ"ד סעיף ה) כתב, דעל כל פנים במדינות אשכנז אין מנהג זה לקרוא לחתן פרשת ואברהם זקן ידוע כלל.

מ כן המנהג, והובא אף בספר נתיבות המערב (מנהגי הנישואין אות סט).

מא כן כתב, בספר נתיבות המערב (מנהגי הנישואין אות ע"ד) בשם ספר יהדות מרוקו, וביאר הטעם לזה, לפי שאמרו חז"ל במסכת ברכות (נ"ה) שלשה צריכים שימור חולה חתן וכלה.

לפרשת השבוע. ובנחלת אבות (מנהגי הנישואין אות לג) כתב, שכן נוהגים יהודי לוב להוציא ספר תורה לחתן כדי לקרוא מתוכו פרשת ואברהם זקן. אולם מאידך בספר תיקון יששכר (דף פ"ד ע"ב) כתב, שמנהגם שאחר שעלה החתן לתורה קוראים לו פרשת ואברהם זקן מתוך החומש. ובספר השומר אמת אדאדי (סימן י"ח אות ג) כתב, שכן מנהג ארץ ישראל. וכן כתב הכף החיים (קמ"ד ס"ק י) שכן מנהג בני ספרד בירושלים. ובנהר מצרים (קס"ח לשבת אות טו) כתב, דלא נהגו במצרים להוציא לזה ספר תורה לקרות בו פרשת ואברהם זקן. ובספר נהגו העם (קריאת התורה אות ט) כתב, שנהגו במרוקו לקרוא לחתן פרשה זו מתוך החומש ולא היו מוציאים לזה

Notes

Abudirham (Birkat Erusin veNissuin) – Rav Saadia Gaon – Take out a Sefer Torah on Shabbat of Sheva Berachot and read Bereshit 24:1-7 after the regular keriah plus Maftir Sos Asis after the regular Haftarah.

Tashbetz 2:39 - Seems the minhag began because of two things: most chatanim are amei Haaretz so they taught them all an easy parasha and also sometimes the parasha doesn't have a nice break for a Chattan. So nahara nahara.Aruch ("Chattan") records minhag to read three Pesukim of the parasha and then Ve'avraham Zaken be'al peh, and that's the minhag hagin.

Ritva Yoma 70a - pegam for one person to read from twp Torot, says Gemara. So our Minhag is for the chattan ti read his aliyah and then veavraham zaken be'al peh. Some take out a second torah and have him inly read from that one, but how can he recite the beracjot on that? Fns. Tashbetz thinks it's just like any mosif

R' Bechaye Bereshit 24:3 Avraham Avinu made Eliezer take an oath not to take a wife for Yitzchak from the Kenaani women, because they are of rotten stock. A woman with propensity for punishment will draw her husband to her side, as demonstrated by Adam HaRishon and Shelomo HaMelech. The custom to read this Parasha on his wedding day (not Shabbat Chattan) is to charge the community to ensure the Chattan is not marrying the wrong woman or for the wrong reasons. If he's marrying for yofi, money, or power, he will fall and be punished in the long run. Only marry leshem shamayim to a woman from a good family, as the children will take after them. Also instructing to marry within the family, maintaining Shalom by staying on the same social plane. Marrying up or down will cause someone to be ashamed or feel superior either way. Invei HaGefen are of the same nature. Shalom won't last between good and bad.

R' Mazuz <https://www.ykr.org.il/video/4786>

- Asked if Chattan has to get ar egular aliyah first
- Abudirham
- R' Barda my brother in law showed me in Otzar HaGeonim Sotah 41a from Sefer Halttim by R' Yehudah Albertzolini that they had different minhagim - two sifrai torah or al peh. RHG also but he says kohen does it at home.
- Aruch
- Ritva + Rashbetz
- Ginat Veradim 1:49 - whenever ten people decide to, they can take out a st and read with berachot, not levatala. Just like on shushan purim for safek places. Kol sheken here.
- R' Kalfon Moshe - Berit Kehuna - gets his own aliyah after 3 and reads veavraham zaken from ST, targum, when he finishes he makes a public donation and circles the teivah with the ST. Like a brit ushvuah not to marry his children off to goyim, learn from AA, takanah from when times were tough for the Jews.
 - Merumaz in the piyutim
 - Makes a hashpaah on the chattan, family, and audience, protects against intermarriage
- See Ohr HaGanuz Adar 5748 siman 8)
- R' Bechaye
 - Kasheh - the guy already goy married!
 - R' Kalfon Moshe's makes more sense
- Don't let go of your minhagim if they're not against Halacha
- Just keep in mind that it doesn't count towards 7
- Piyutim throughout

MA EH minhag to read from chumash after his aliyah. Liek ritva and tashbetz's maskana, only thing left from the meturgeman days

Tashbetz 2:39 – No makor for this Minhag at all, can only be from two torot because you can't roll a Sefer Torah beTzibbur due to lack of Kavod hatzibbur. Gemara discusses taking out extra Sifrei Torah for public events (meura shel Tzibbur) but not private ones. Nevertheless nothing wrong with it. Just like we can add extr aliyot on Shabbat, extra Torot should be fine, as well. Keneset HaGedolah – also read Targum, anybody can.

Abudirham (Birkat Erusin veNissuin) - If already taking out two Sifrei Torah, take out a third. Keneset HaGedolah (Hagahot HaTur, Orach Chaim 282:11) says to just roll the second one to the right place. Quoted by Magen Avraham 144:5.

Rishonim discuss Devarim Shebichtav. According to those who hold it's only relevant to chovat hatzibbur, this is fine. Also discussed by various Acharonim in context of gozer Taanit Tzibbur (Ginat Veradim OC 1:49) Chassidim taking out Torah for Nissan (Minchat Yitzchak 2:109), and Hachnassat Sefer Torah (Meshiv Davar 1:16)

Ish Matzliach 3 OCYD 9 - R' Matzliach M - they definitely recited a beracha on it, otherwise it wouldve been pointed out

Aseh Lecha Rav 9:10 – R' ChaimPALagi – reciting a beracha is definitely ok

Comes up in Shulchan Aruch regarding rolling the Sefer Torah and adding Pesukim to the Haftarah with respect to Kevod HaTzibbur (Orach Chaim 144:2). Beit Yosef (Orach Chaim 144:2) discusses issues of Kavod HaTzibbur to recite the three Pesukim of Sos Asis nowadays with printed chumashim so there's no wait time or by heart.

Kanhag

- Mahari HaLevi 82 notes how nowadays they stop in middle of the keriat chovah and read the chattan this parasha
- Abudirham implies they used the same Sefer Torah, so does Mahari Halevi, and I heard Minhag Eretz Yisrael is like that, also. The Tzibbur is mochel their kavod for the Chattan.
- Tikkun Yisaschar: Minhag pashut is to take out another Torah, though, one for each Chattan present. Read a pasuk then Targum.
 - He must have read ...באברהם as ST #2 Avraham Zaken...
 - (See Beit Yehudah at length)
- Shatz shouldn't be metargem, like Yerushalmi says that chazan shouldn't be metargem. maybe can distinguish between chovat hayom and reshut. Kach asiti maaseh. Some do the last pasuk only, fine, only reason chattan reads last pasuk again afterwards is to say birkot hatorah on lashon hakodesh and not targum.
- Mahari Halevi - translating for the Kallah - doesn't explain our minhag, she's not even in shul. Maybe when it was instituted, they were davening in the chattan's home.
- Originates from tiems of chazal - targum - left it lesimchat chattan vekalah. Also read targum with a manginah for their simcha. Can't use a different tune for regular keriah. Targum is fine be'al peh
- Only for someone who marries a betulah not an almanah, some also do for beulah, seems to be whatever the chattan wants is what's done, but Mahari halevi sounds like shouldn't. if already took out, read without the targum. I think less simcha by a beulah. I had a case and told him to hold the second sefer (it was Shavuot) and read the parasha froma chumash plus targum with niggun, but I wouldn't stop him on a day with only one sefer torah from taking out a nother torah

R' Yehuda Ayash (Beit Yehudah OC 60) thinks quite positively about upkeeping Minhagim and argues that one certainly cannot count Avraham Zaken towards the seven aliyot, even if it's read before Shevii.

Sdei Chemed Chatan veKallah

14. Discusses whom it applies – Bachur/Almon and Betulah/Almanah, includes discussion of whom the simcha is for exactly, if ratzon or minhag will be kovea, menaefim, me'anes, mefateh, and already pregnant and whether we should still celebrate in those cases
15. Sefer Torah Shenimtza bah taut during veAvraham Zaken
16. Avelut during Sheva Berachot, gets pushed off, do they read on shabbat? – do as normal

17. Details of performance – Sefer Torah, Chumash, be'al peh in the Rishonim. Nobody says chumash, he says. Doesn't like the separate Aliyah minhag, even though it's in Poskim, but I don't want to change the accepted Minhag. Won't even tell my Talmidim to do otherwise, because it would be befarhesia, even though it's shev ve'al taashe.
28. See end of 23 – some say can do it during the week with one sefer torah if Shabbat is Yom Kippur.

YY

Take out additional ST

Only on Shabbat, not a non torah day

Pasuk 1x and then Targum

Our minhag - We do it with a chumash though and only after the chatan finishes his berachot, not in between

Reasons: be excited marriage should be like yitzchak and rivka, related to marriage; don't take a wife for yofi' this is all they know

וראה בילקוט יוסף חלק ב' (עמוד קע), ובאריכות ב

R' Mordechai Eliyahu Maamar Mord echai 4 Shabbat 28 - we do a chumash

KHC 144:10 - there are shuls in Yerushalayim today that have somebody read for him from a Chumash after he finishes his beracha acharonah on his aliyah

Beit Chattanim 2 pg 469 Read from chumash, minhag has changed

- Someone else translates 1-1 and then chazzan repeats last pasuk
- שער המפקד - also egypt and EY
- Mainly for noseh betulah, but don't protest a noseh beulah from doing it either
- Minhag for sos asis is no longer observed

R' Zakkai Oztrot – HaChuppah veHaNissuin vol. 1 page 196, Oztrot HaHalacha HaTefilah veHilchoteha vol. 5 Siman 12

- litany of sources testifying to the minhag,
- chumash only, Yerushalayim and Mitzrayim
- KHC - better someone other than the chazzan translate
- AHS 144:5 Ashkenazim have no clue
- Vayitzbor Yosef - read for two chatanim at save time to avoid tircha detzibbura
- Nobody does sos asis anymore - even though SA, Eretz Chaim Sutton

Yaskil Avdi 7 hashmatot 6 pg 291 – keep your Minhagim, whichever one you have, especially since omitting it will inhibit the Simchat Chattan veKallah. No issue of pegam ST #1 if you're not making a beracha on #2

Sefer Chaim (R' Chaim Palagi)

EREtz Chaim 144:3 – nobody does the sos asis anymore, chumash not ST

Ateret Avot vol. 3 pg 45 28:38-

38. Twice mikra
39. Chumash in Morocco and Izmir, ST in Tunis, Libya, and Na Amon
40. Chazzan